

DIN CONTRIBUȚIA „UNIUNII FEMEILOR ROMÂNE“ LA LUPTA POPORULUI NOSTRU PENTRU UNITATE STATALĂ ȘI CONSOLIDAREA ACESTEIA

de dr. ELISABETA IONIȚA

Pornind de la aprecierea formulată de secretarul general al partidului la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, cu privire la faptul că istoria noastră trebuie „să redea corespunzător fiecare etapă de dezvoltare economică-socială, fiecare perioadă istorică și luptele sociale, activitatea politică, să caracterizeze în lumina adevărului bazat pe fapte și documente, atât rolul claselor sociale, al poporului, cât și al diferiților conducători ai statului și personalități politice, științifice, culturale“¹ și avînd în vedere aniversarea istoricei date de 1 Decembrie 1918 putem aduce „un vibrant omagiu maselor largi populare, militanților progresiști, care au fost adevărații făuritori ai Statului național unitar român“², mi-am propus să cinstesc prin rîndurile de față aportul feminin, încrustîndu-l mai adînc, binemeritat în istorie. „De-a lungul timpurilor, femeile din țara noastră au luat parte activă la lupta pentru eliberarea socială și națională, pentru drepturi și libertăți democratice, pentru o viață mai bună — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —. Din rîndurile femeilor s-au afirmat figuri luminoase de luptătoare neînfriocate pentru cauza progresului, proeminente personalități culturale, militante animate de patriotism înflăcărat, care și-au consacrat energia, puterea de muncă propășirii României“³. „Uniunea femeilor române“ a fost una din baricadele pe care s-au aflat femeile în participarea — de suflet și de acțiune — la lupta poporului nostru pentru unitate statală și consolidarea acesteia.

Această asociație, avînd arie de cuprindere pe scară națională, a contribuit la propagarea în rîndul maselor — în general și de femei în special — a ideilor înaintate, la ridicarea conștiinței femeilor române, a creat un puternic curent favorabil atragerii lor la viața politică a țării. Totodată, a acordat atenție pregătirii culturale a femeilor, căutînd să

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului, prezentată la Plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1—2 iunie 1982*, Edit. Politică, București, 1982, p. 62.

² Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, voi. 17, Edit. Politică, București, 1979, p. 268.

³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîșirii construcției socialiste*, vol. 1, Edit. Politică, București, 1968, p. 501.

dezvolte în sufletele lor dragostea față de trecutul eroic de luptă al poporului nostru, față de tradițiile sale.

Cu rădăcini adânci în istorie — germenele U.F.R. l-a constituit Reuniunea femeilor române din Brașov, care a luat ființă în 1850, fiind prima organizație de femei din țara noastră — „Uniunea femeilor române“ a avut o contribuție cunoscută și recunoscută în mișcarea de eliberare națională a românilor din Transilvania de sub dominația austro-ungară. În anii de după Marea Unire din 1918, activitatea sa, desfășurându-se în întreaga țară, capătă noi dimensiuni, corespunzător însemnatelor obiective care stăteau în fața societății românești, în vederea consolidării și dezvoltării statului național unitar român.

Este știut că la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, printre cei 100.000 de participanți, ca și în componența celor 1228 de delegați s-au aflat și femei, multe fiind mandatare ale reuniunilor feminine din diferite orașe. Referindu-se la acest fapt, în ședința din 26 noiembrie 1918 a U.F.R. din Brașov, președinta sublinia că „la adunarea națională română convocată pe 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, trebuie să trimită reprezentante și reuniunea noastră, pentru că toate instituțiunile românești sînt invitate a-și trimite reprezentanții“⁴.

În noile condiții istorice, după Unire, aceste femei, care, cu fruntea sus, din generație în generație au dorit și au luptat pentru împlinirea idealului suprem al țării, acum își manifestau hotărîrea de a contribui cu toată puterea la propășirea ei, înscriind preocupările lor pe coordonatele cerințelor patriei. „Întregirea neamului și înfăptuirea idealului național implică datoria refacerii și realizării tuturor proiectelor și scopurilor ce le urmărea U.F.R. din Ardeal, Banat, Maramureș și Crișana“⁵, se precizează în documentele asociației, în 1919, în legătură cu noul drum pe care era hotărîtă să-l străbată.

Dintru început, consecventă preocupărilor sale tradiționale, femeile din această organizație și-au îndreptat atenția spre ajutorarea orfanilor, copiii ai celor căzuți în războiul de reîntregire a neamului. Astfel, în urma demersurilor făcute obțin aprobarea înființării unui orfelinat la Brașov, în clădirea din str. Fîntînei nr. 37, care, în septembrie 1919, putea primi, deja, 80 de fete orfane de război între 3 și 12 ani, iar alte 20 mai mari de această vîrstă urmau a intra la școala profesională — cu profil de gospodărie și industrie casnică. Această școală s-a înscris printre importante realizări ale „Uniunii femeilor române“. Pentru propășirea sa, numeroase membre au desfășurat o bogată activitate de-a lungul anilor, chiar și atunci cînd a primit un statut nou, în 1927 fiind etatizată, devenind ulterior liceu industrial.

„Uniunea femeilor române“ s-a afirmat, totodată, din primii ani ai perioadei postbelice, ca o aprigă luptătoare în frontul mișcării feminine pentru cucerirea de drepturi și libertăți. Una din primele luări de atitudine a fost în noiembrie 1919, cu ocazia deschiderii Adunării constituante a României reîntregite, de la care se aștepta adoptarea unor reforme cerute de însăși noua situație a României de stat național unitar,

⁴ Arhivele Statului, filiala Brașov, fond R.F.R., doc. nr. 2825/1918.

⁵ „Anuarul Uniunii femeilor române din România Mare (1913—1930)“, Brașov, 1930, p. 5.

reforme care ar fi trebuit să reconsidere și situația femeii ca cetățean egal în drepturi. Cu această ocazie, „Uniunea femeilor române“ a adresat Consiliului dirigent un memoriu. Referindu-se la activitatea femeilor care „au avut în trecutul nostru un rol important național și istoric“, U.F.R. solicită ca femeia „în noua legislațiune să fie ridicată la demnitatea sa de cetățean și să fie investită cu drepturi egale ca și bărbatul“⁶.

Activitatea organizației a îmbrăcat diverse forme de manifestare, înscriind în programul său o largă paletă de acțiuni. În primul deceniu, direcția principală a fost îndreptată spre transformarea sa dintr-o organizație cu caracter regional — cum a fost înainte de 1918 — într-una cu caracter național, federalizînd și alte asociații din întreg teritoriul țării. Astfel că această problemă a fost prezentă la toate congresele uniunii din primul deceniu postbelic. Parcurgîndu-se un amplu proces evolutiv organizatoric, în 1925, la cel de-al VI-lea Congres al U.F.R. care s-a ținut la Timișoara — „Congresul unificării“, cum prea bine îl putem caracteriza —, prin aderarea și a unor asociații din Muntenia, după ce la congresele anterioare au aderat din celelalte regiuni ale țării, se încheie acest proces de federalizare pe scară națională a „Uniunii femeilor române“. „Federația noastră — se preciza într-un document — devine Uniunea femeilor române din România Mare, ea reprezintă interesele tuturor centrelor românești“⁷. În felul acesta, cu forțe unite și sporite — după congres erau federalizate 77 societăți și reuniuni cu filialele lor, între care 21 membre donatoare — intra într-o nouă etapă a existenței sale.

Dintre numeroasele și variatele forme de acțiuni inițiate de „Uniunea femeilor române“ de-a lungul existenței sale, un loc important l-au avut acțiunile educativ-patriotice. Merită a fi amintită preocuparea pentru îngrijirea locurilor istorice, pentru ridicarea de monumente în amintirea eroilor căzuți în războiul pentru reîntregirea neamului, mărturisind dorința comună a femeilor de pe întreg teritoriul țării, românce, maghiare și germane, de a-și aduce prinosul recunoștinței lor. O asemenea hotărîre a adoptat R.F.R. din Cluj, în 1926, cînd împreună cu societățile feminine maghiare și săsești din localitate s-au ocupat de îngrijirea mormintelor eroilor⁸. Dintre toate înfăptuirile în acest domeniu, considerăm a fi de cea mai mare însemnătate contribuția pe care a adus-o la ridicarea Mausoleului eroilor neamului de la Mărășești, susținînd ideea construirii lui la Congresul femeilor române, din iunie 1919, cînd s-a discutat problema înălțării acestui edificiu.

Asistența socială, de asemenea, a stat în centrul atenției membrilor U.F.R. Grija față de femeile văduve de război, față de bătrînii neajutorați și de orfani a îmbrăcat felurite forme de manifestare ca : organizarea de aziluri, colonii pentru copii, orfelinate și cantine etc. Cu tot efortul lor, nu au reușit să facă față tuturor cerințelor, mulți din cei care intrau în aceste categorii nebucurîndu-se de îngrijirea promisă. Deși au avut o serie de frumoase rezultate, acțiunile de asistență socială n-au căpătat un caracter de masă, avînd aceleași limite ca și atîtea alte acte

⁶ „Gazeta Transilvaniei“, din 21 noiembrie 1919.

⁷ „Anuarul Uniunii femeilor române din România Mare (1913—1930)“, p. 6.

⁸ „Calendarul femeii“, Cluj, 1927, p. 7.

realizate în România în acei ani, îmbrăcînd de multe ori un aspect doar filantropic.

În acțiunile „Uniunii femeilor române“ nu întotdeauna a existat o concordanță firească între vorbă și faptă. Așa, de pildă, discutîndu-se problema ajutorării copiilor nevoiași ce munceau multe ore în fabrică, membrele asociației au tras concluzia că vina o purtau părinții copiilor, pentru că îi trimiteau la muncă, ocolind, de fapt, adevărata explicație, care rezidă din însăși natura societății capitaliste. Remediu propus era doar ca societățile de femei „să se coboare la acest strat al poporului, prin vizite personale, căutînd să influențeze și să îndrumeze aceste familii prin sfaturi prietenești“⁹. Remarcăm, astfel, la „Uniunea femeilor române“ acea trăsătură ce se poate întîlni sub diferite aspecte în lumea burgheză — adoptarea unui ton și a unei poziții demagogice. Recunoscînd că, atît prin statut cît și prin întreaga sa activitate, U.F.R. a militat pentru revendicări progresiste, burghezo-democratice, nu putem să nu constatăm că poziția sa de clasă a împiedicat-o de a merge la capăt cu înfăptuirea lor.

Cunoscut este faptul că Partidul Comunist Român, împletind lupta ilegală cu cea legală, a acordat o deosebită atenție desfășurării unei susținute activități și în rîndul organizațiilor burghezo-democratice, participînd la acțiunile acestora pentru a face cunoscută lupta masei muncitoare. Astfel, la congresul de la Timișoara, din 1925, a luat parte Elena Filipescu, militantă de frunte a partidului comunist, ardentă luptătoare pentru drepturile femeii, pentru ca masele muncitoare feminine să beneficieze de condiții mai bune de muncă și de viață. Luînd cuvîntul, Elena Filipescu, „în aplauzele congresului“, a descris situația grea a femeii truditore și a cerut în numele acesteia ca „Uniunea femeilor române să-i îmbrățișeze cauza, stăruind pentru ridicarea fetelor și a femeilor care lucrează muncă egală cu bărbații, dar primesc salarii foarte mici“¹⁰.

Acordarea de drepturi politice și civile femeilor a fost o problemă care a preocupat permanent uniunea, înaintînd memorii guvernului, organizînd întruniri, publicînd articole, acțiuni pregătite numai de ea sau în colaborare cu alte asociații de femei. Toate, însă, pornite de pe aceeași poziții de clasă, nu-și propuneau găsirea unor soluții radicale de rezolvare.

În deceniul patru, de grele și mari încercări pentru omenire, în afara dezideratelor cotidiene cărora li s-a consacrat în mod special, „Uniunea femeilor române“ a direcționat puterea sa de acțiune spre cauza care în acei ani anima — mai mult ca oricînd — cugetul și simțirea fiilor pămîntului românesc și anume apărarea independenței, suveranității și integrității țării împotriva tendințelor revanșarde și revizioniste ale statelor fasciste. „Suveranitatea națională trebuie să ne rămînă sfîntă — arăta Maria Baiulescu, președinta asociației, la congresul uniunii din București, în 1933. Puterea neamului românesc este înrădăcinată în pămîntul iubit al scumpei noastre patrii. Această iubire de pămînt ne dă

⁹ „Gazeta Transilvaniei“ din 10 aprilie 1927.

¹⁰ „Dimineața din 16 septembrie 1925.

puterea a-l apăra pînă la ultima răsufflare. Față de acest popor nu va cuteza nimeni să-i calce hotarele, pentru că noi, femeile, le vom apăra cu sufletul nostru, iar fiii noștri bravi le vor apăra cu arma. Nu vom ceda niciun fir de iarbă de pe plaiurile noastre și așa vor face, din neam în neam, și fiii fiilor noștri“¹¹.

„Uniunea femeilor române“ a fost una dintre organizațiile de femei care a participat din plin la manifestările ce s-au organizat, inițiind, la rindu-i, numeroase asemenea acțiuni, multe avînd loc în cadrul reuniunilor de femei și a asociațiilor afiliate din diferite orașe. Una dintre acestea, cu un larg răsunset, a fost cea care a avut loc la Satu Mare cu ocazia ridicării monumentului lui Vasile Lucaciu în comuna Sisești, cu care prilej au fost convocate în ședința festivă toate „femeile de la granița de N-V“, pentru a înfiera tendințele revizioniste de orice fel. La Oradea, la unul din mitinguri — cînd „foarte impunător a fost cortegiul compus din femei care a deschis imensa coloană a participanților“ — reprezentanta lor, în numele asociației, a lansat un vibrant apel, arătînd : „Venim și noi, femeile, să facem dovada înaintea lumii că nu mai admitem nici un fel de dominație străină și că dorim să trăim și să murim pe acest pămînt udat de singele moșilor și strămoșilor noștri. Din acest pămînt scump al țării noastre nicicînd nu vom da niciun petec, cîtă vreme în această țară va trăi un suflet de român“.

În acest context, sărbătorirea zilei de 1 Decembrie în ultimii ani ai perioadei interbelice a fost o puternică expresie a hotărîrii poporului român ca păstrarea unității și fruntariilor să constituie cheia de boltă a asigurării viitorului națiunii române. Femeile din „Uniunea femeilor române“, ca și toate femeile din țara noastră, arătau că „România are nu numai lei, ci și leoaice“.

În frontul forțelor antifasciste din România se vedeau deplin încadrate și femeile a căror prezență în organizațiile progresiste și democratice, în întreg intervalul interbelic, le angajase mai temeinic în acțiune, sporindu-le atașamentul la marile comandamente patriotice ale epocii.

**DE LA CONTRIBUTION DE „L'UNION DES FEMMES ROUMAINES“
A LA LUTTE DE NOTRE PEUPLE POUR L'UNITÉ D'ÉTAT
ET SA CONSOLIDATION**

Résumé

La communication : „De la contribution de l'Union des Femmes Roumaines à la lutte de notre peuple pour l'unité d'État et sa consolidation“ se rapporte à l'activité d'une organisation de femmes — à caractère progressiste démocratique — qui pendant l'entre deux guerres, par son programme d'action, compte dans l'effort soutenu de notre peuple pour la consolidation de l'État national unitaire roumain, tout en entraînant les femmes à une vaste activité.

¹¹ „Gazeta Transilvaniei“ din 1 iunie 1933.